

5. Тищенко В. В. Корыстно-насильственные преступления: криминалистический анализ. — О.: Юрид. л-ра, 2002.
6. Криминалистика: Учебник: В 4 т. / Под ред. Р. В. Белкина и И. М. Лузгина. — М., 1978. — Т. 1.
7. Колесниченко А. П. Актуальные проблемы методики расследования преступлений. — М.: Юрид. лит., 1970.
8. Белкин Р. С., Винберг А. И. Криминалистика и доказывание. — М., 1969.

УДК 343.983(091)

В. В. Комаха

ПЕРШІ ВІТЧИЗНЯНІ КРИМІНАЛІСТИЧНІ УСТАНОВИ

У вітчизняній практиці боротьби зі злочинністю першою криміналістичною установою була приватна судово-фотографічна лабораторія, яка була створена в 1889 р. і діяла при прокурорі Санкт-Петербурзького окружного суду. Творцем її був російський криміналіст — основоположник криміналістичної науково-дослідної фотографії Євген Федорович Буринський. На державному рівні вперше почала діяти криміналістична установа з 1 січня 1893 р. [2]. Вона мала аналогічну назву і діяла при прокурорі Санкт-Петербурзької судової палати. Основною метою цієї установи було проведення криміналістичних досліджень речових доказів з використанням методів судової науково-дослідної фотографії.

Перші вітчизняні багатопрофільні криміналістичні установи були створені в 1912–1914 рр. Так, наприклад, законом від 28 червня (11 липня) 1912 р. «Про створення Кабінету науково-судової експертизи» була скасована створена законом від 9 (21) листопаду 1892 р. судово-фотографічна лабораторія і замість неї створений при прокурорі Санкт-Петербурзької судової палати Кабінет науково-судової експертизи (КНСЕ) [3]. Перші в Україні і в Москві багато профільні криміналістичні установи — КНСЕ почали діяти з 1 січня 1914 р. відповідно до закону від 4 (17) липня 1913 р. «Про створення Кабінетів науково-судової експертизи в містах Москві, Києві і Одесі» [4]. Основним завданням цих криміналістичних установ, які діяли в системі Міністерства юстиції, було проведення криміналістичних досліджень з кримінальних і цивільних справ за допомогою використання фотографії, дактилоскопії, хімічного і мікроскопічного аналізів та інших прийомів, за винятком судово-медичних досліджень, пов'язаних з розслідуванням і розкриттям злочинів, а також допомога слідчим у процесі огляду місця події у випадках необхідності, особливо при розслідування тяжких злочинів.

У результаті державного перевороту в центрі Росії в 1917 р. доля чотирьох вітчизняних криміналістичних установ, створених в 1912–1914 рр., склалася по-різному. Петербурзький КНСЕ загинув у перші дні лютогового путчу під час пожежі в будинку Петербурзького окружного суду. Московський КНСЕ припи-

нив свою діяльність на початку 1918 р. і, таким чином, в областях і краях Російської Федерації до 1941 р. подібних криміналістичних установ в системі Міністерства юстиції взагалі не було, де навіть не було і спеціальних працівників, не було їх і в інших союзних республіках (крім Білорусі). Відсутність у зазначений період подібних криміналістичних установ, наприклад, в Російській Федерації примушувала слідчих і суддів часто звертатися за допомогою для проведення криміналістичних досліджень до випадкових некваліфікованих або навіть безграмотних в даній галузі науки або техніки осіб. Так, наприклад, як судові експерти з дослідження документів фігурували в Саратові техник-будівельник, в Грозному — бухгалтер, в Тбілісі — художник, в Москві — вчитель географії [1].

В Україні збереглися як Київський, так і Одеський КНСЕ, але працювали вони в перші роки радянської влади з перебоями. Київський КНСЕ частково потерпів у своєму особовому складі, частково був розграбований польськими солдатами, які були розквартировані в будинку, де розміщувалися лабораторії Кабінету НСЕ, при залишенні ними Києва в 1920 р., але все-таки функціонував. Одеський КНСЕ зберіг свій особовий склад і майже повністю устаткування і не припиняв своєї діяльності з 1914 р., — писав в 1922 р. управляючий Одеським КНСЕ Н. П. Макаренко.

Відповідно до Положення про кабінети науково-судової експертизи від 10 липня 1923 р. Київський і Одеський КНСЕ були законодавчо реорганізовані і створено третій на Україні — Харківський КНСЕ [5].

Відповідно до розділу IX Положення про судовий устрій УРСР, затвердженого 2-ю сесією Всеукраїнського центрального виконавчого комітету IX скликання від 23 жовтня 1925 р., українські криміналістичні установи — КНСЕ в містах Києві, Одесі і Харкові були перейменовані в інститути науково-судової експертизи (ІНСЕ).[6]

Усі три українські ІНСЕ успішно проводили криміналістичні дослідження до Великої Вітчизняної війни 1941 р., з початком якої вони тимчасово, на період воєнних дій, припинили свою судово-експертну і науково-дослідну діяльність. Після звільнення міст від фашистських загарбників, в яких дислокувалися ІНСЕ, українські криміналістичні установи відновили судово-експертну і науково-дослідну діяльність.

Таким чином, першими вітчизняними криміналістичними установами спочатку була з 1889 р. приватна судово-фотографічна лабораторія Є. Ф. Буринського. Її змінила в 1893 р. перша державна судово-фотографічна лабораторія, яку в 1912 р. змінила перша багатопрофільна криміналістична установа — Кабінет НСЕ при прокурорі Санкт-Петербурзької судової палати. З 1 січня 1914 р. почали діяти ще три вітчизняних криміналістичних установи — КНСЕ при прокурорах Московської, Київської і Одеської судових палат.

У статті на підставі законодавчих матеріалів кінця XIX і початку XX ст. і публікацій у вітчизняних виданнях аналізуються положення стосовно створення перших вітчизняних криміналістичних установ. Зазначеним аспектам на сучасному етапі в юридичних виданнях не приділено належної уваги. Озна-

йомлення зі змістом статті студентів вищих юридичних навчальних закладів і працівників правоохоронних органів, які займаються розслідуванням і розкриттям злочинів, буде сприяти підвищенню їх знань з історії криміналістики.

Література

1. Белкин Р. С. История отечественной криминалистики. — М.: Норма, 1999. — С. 100; Клязев А. Необходимо расширить сеть криминалистических учреждений // Социалистическая законность. — 1941. — № 4. — С. 50–51; Криминалистика: Техника и тактика расследования преступлений. — М., 1938. — С. 10; Митричев С. П. Задачи советской криминалистической экспертизы // Труды первой научной сессии Всесоюзного института юридических наук (27 января — 3 февраля 1939 г.). — М., 1940. — С. 425–431; Митричев С. П. Экспертиза как судебное доказательство // Проблемы социалистического права. — М., 1938. — Сб. 6. — С. 79–84.
2. Об устройстве судебно-фотографической лаборатории при прокуратуре С.-Петербургской судебной палаты // Отчет по делопроизводству Государственного Совета (за время с 1(13) января 1892 г. по 31 мая (12 июля) 1893 г.). — С.Пб., 1893. — Т. 2. — С. 265–269.
3. Об учреждении Кабинета научно-судебной экспертизы: Закон, одобренный Государственным Советом и Государственной Думой 28 июля (11 июля) 1912 г. // Собрание узаконений и распоряжений правительства. — 1912. — Отд. 1, № 142. — Ст. 1237.
4. Об учреждении кабинетов научно-судебной экспертизы в городах Москве, Киеве и Одессе: Закон, одобренный Государственным Советом и Государственной Думой 4(17) июля 1913 г. // Собрание узаконений и распоряжений правительства. — 1913. — Отд. 1, № 158. — Ст. 1441.
5. Положение о кабинетах научно-судебной экспертизы: Постановление СНК УССР от 10 июля 1923 г. // Собрание узаконений и распоряжений рабоче-крестьянского правительства Украины. — 1923. — Отд. 1, № 26. — Ст. 384.
6. Положение о судеустройстве УССР, утвержденное 2-й сессией ВУЦИКа IX созыва 23 октября 1925 г. // Собрание узаконений и распоряжений рабоче-крестьянского правительства Украины. — 1925. — Отд. 1, № 92–93. — Ст. 522.

УДК 343.985:343.37

Р. В. Комісарчук

СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ТА ВЕРСІЇ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ПОРЯДКУ ПРИВАТИЗАЦІЇ

Злочинність у сфері приватизації є одним із видів сучасної економічної злочинної діяльності, який, на відміну від традиційної (проти власності, особи), за аналогією зі зброєю є масовим видом кримінального ураження економіки, «вибуховим пристроєм» сповільненої дії.

Як свідчать дані статистики, кількість таких злочинів з року в рік зростає. Так, в 1996 р. їх було зафіксовано 476, у 2001 р. — 2882, в 2006 р. — 2900 [1]. До правоохоронних органів, наприклад, лише у звітному періоді за 2006 рік передано 6,8 тис. ревізійних матеріалів, за результатами розгляду яких порушено близько 500 кримінальних справ: зокрема, за матеріалами ревізій Вищої атестаційної комісії України, СДП «Укрспец'юст», Сумського національного аграрного університету, будинку відпочинку «Пуща-Водиця», ДП «Національна туристична організація», концерну «Укрспирт», Департаменту будівництва